

משא נרחום

מתורתו של מורנו הרב הגאון רבי נחום שיינין שליט"א

לע"נ הרבנית הצדקנית טובה גיטל בת הרה"צ ר' הלל כהן זצ"ל, שמסרה נפשה על תורת בעלה יבלחט"א

בהלכתא דברכת כהנים היא בקול רם

וכן מוכח בחידושי (רשב"א) (צ"ל ריטב"א) סוכה ל"א דדוקא בפריסת כפים ע"ש. ומסתמא ה"ה שארי דברים המעכבין בנ"כ דמאי שנא.

ג. והקשה שם,, אמנם מדברי הרמב"ם משמע שלא כדבריהם שהרי כתב בפ"ד מה"ת דין י"ב וז"ל: אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף ברכה על שלשת הפסוקים כגון ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם וגו', וכיוצא בה לא בקול רם ולא בלחש שנאמר לא תוסיפו על הדבר וגו' עכ"ל. הרי דלדידיה עוברי' על בל תוסיף כשמברך בלחש אע"ג דקול רם הוא לעיכובא, כמו שכתבנו לעיל במ"ב סי"ד ומסתמא דלדידיה ה"ה בלא פריסת כפים וכה"ג ג"כ עובר וצ"ע. ע"כ.

* * *

ד. ואשר יראה לומר בזה לישוב קושית הביאווה"ל בס"ד, לפי דברי הבית הלוי שכתב שהקשו אמאי בברכת כהנים אין כהן מוציא חבירו, אמאי לא סגי דכהן אחד יברך ויתר הכהנים יקיימו המצוה מדין שומע כעונה. (קושיא זו הובאה גם בשו"ת משיב דבר להנצי"ב). ותירץ דלא אמרינן שומע כעונה משום דבברכת כהנים יש דין מיוחד בתורת האמירה שיהיה בקול רם.

ובחזו"א הקשה דהא הדין של שומע כעונה הוא דיוצא גם בצורת השמיעה והדינים הנלוים אליה, שאל"כ היכי משכחת שיוצא י"ח בקריאת המגילה, והא יש דין שיהא קורא מתוך הכתב ואם קרא על פה לא יצא, אלא ראייה דגם צורת הדיבור של המשמיע מתיחס אל השומע ולא הוי דין שמיעה גרידא, וא"כ ה"ה צריך להיות גם בנ"ד לגבי ברכת כהנים מדין שומע כעונה יהא הדין כאילו השומע מדבר בקול רם ושפיר יוצא הכהן ידי חובה מחבירו כהן מדין שומע כעונה.

דבר אל אהרון... כה תברכו את בני ישראל אמור להם (פ' ו' פסוק כג)

א. אין הכהנים רשאים בכל מקום להוסיף ברכה על שלשת הפסוקים כגון יי' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים וכיוצא בה לא בקול רם ולא בלחש שנאמר לא תוסיפו על הדבר... (רמב"ם הל' תפילה ונשיאת כפים פ' יד' הלכה יב') כה תברכו את בני ישראל, שיהא כל הקהל שומע או בינן לבין עצמן ת"ל אמור להם שיהא כל הקהל כולו שומע... (ספרי במדבר פרשת נשא פסקא לט'). או אינו אלא בלחש – תימה לר"י אמאי לא נפקא לן מיניה מג"ש דברכה ברכה מהר גריזים מה להלן בקול רם אף כאן בקול רם ומצינו למימר דלא איצטריך אלא לר"י דלא יליף ליה מגזירה שוה אלא מ,,כה". (תוספות סוטה לח' א')

ב. בשו"ע או"ח סי' קכ' סעי' כז' כתב המחבר: כהן אינו רשאי להוסיף מדעתו יותר על השלשה פסוקים של ברכת כהנים, ואם הוסיף עובר על בל תוסיף. ע"כ.

ומקורו מגמ' ר"ה כח' ב' מנין לכהן שעולה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי כגון ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ת"ל לא תוסיפו על הדבר... ע"כ

ובביאווה"ל שם ד"ה ואם הוסיף וכו' כתב וז"ל: לכאורה נראה דדוקא אם גם זה היה בפריסת כפים, וכה"ג כל הדברים המעכבין בנ"כ, וכמו שכתבנו לעיל במ"ב בסעיף י"ד, זה מקרי הוספה על המצוה, משא"כ בשבירך שלא בנ"כ או שלא בהחזרת פנים וכה"ג זה אין מקרי הוספה כ"א ברכה בעלמא, וכן כתב בשו"ע הגר"ז ע"ש.

מהחפצא של מעשה ברכת כהנים אלא חסר רק המצוה הנוספת שחדש החרדים שבעינין שהישראלים יתברכו.

ולכן אין כל סתירה בין פסק הרב"ם לשיטת הריטב"א ולהנחה שהניח המ"ב בביאורו"ל.

* * *

ז. ונביא כאן פרפרת נאה מה ששמעתי מהאמו"ר זללה"ה, דהנה בגמ' שבת קיח' ב' אמר רבי יוסי מימי לא עברתי על דברי חברי. יודע אני בעצמי שאיני כהן, אם אומרים לי חברי עלה לדוכן אני עולה.

ובתוס' שם ד"ה אילו היו אומרים לי חברי עלה לדוכן:

לא ידע ר"י מה איסור יש בזר העולה לדוכן אם לא משום ברכה לבטלה שלכהנים אמרה תורה לברך את ישראל.

ובספר חרדים תירץ דיש מצוה על הישראל להתברך כמוש"כ לעיל, הלכך כשעולה לדוכן הרי הוא לכאורה כמו עם שאינם לפני הכהנים ממילא הוא לא מתברך על ידם ונתבטל ע"י זה מה שצריך להתברך.

וצ"ע דאטו משום שאינו עובר על דברי חבריו הותר לרבי יוסי לבטל ענין זה שלדעת החרדים הוא מצוה??

ותירץ דבאמת כבר כתבו הראשונים דהא אמרינן בגמ' דעם שבשדות הם בכלל ברכה משום דאניסי. וביאור הדבר הוא דכשנמצאים בבית הכנסת ועומדים שלא לפני הכהנים הרי כאלו בועטים בברכת הכהנים, משא"כ כשהם בשדות הרי אין הם בועטים בברכה זו ולכן חלה גם עליהם הברכה.

ומעתה כיון דרבי יוסי מאי דלא היה בתוך הקהל המתברכים היה רק מחמת שלא עבר על דעת חבריו נמצא דבזה דעולה לדוכן אין הוא מבעט ח"ו בברכה ואף כי לא שייך לומר עליו המושג דאניסי אבל עכ"פ אינו מבעט בברכה. ע"כ שמעתי ממנו.

אחר זמן רב מצאתי כעין סברא זו באור שמח.

ה. וכתב בעמק ברכה נראה דדברי הבית הלוי נכונים, ומשום דהדין בברכת כהנים דבעינן בקול רם הוא לא דין בצורת הברכה של ברכת כהנים, אלא דיש הלכה מיוחדת בברכת כהנים, שחוץ מהמצוה שהכהנים צריכים לברך את ישראל צריכים אלו שאינם כהנים ג"כ להתברך, ובגלל זה שיטת ספר החרדים שהצבור ישמעו את הברכה, וקול רם לא הוי מדיני הדבור של הברכה אלא דיש עוד הלכה, דהברכה תהיה נשמעת לצבור" ורק בשביל זה צריך לברך בקול רם, והביא כמה ראיות לזה. וגם מדברי הגמ' בסוטה לח' א', אמור להם כאדם שאומר לחבירו" ראייה לכך.

וא"כ נהי דמתיחס הדבור אל כל הכהנים עכ"ז הרי בפועל לא התברך הצבור ע"י אותם הכהנים האחרים, הלכך לא מהני כאן שומע כעונה. וזהו כוונת הבית הלוי. ע"כ תורף דברי העמק ברכה.

* * *

ו. ולפ"ז יתורץ היטב בס"ד מה שהקשה הביאור הלכה על הרמב"ם שהכהן עובר על „בל תוסיף" בין בלחש בין בקול רם.

והקשה הביאור"ל אמאי הרי בעינן בכדי לעבור על בל תוסיף שיוסיף את הברכה באופן שהיו בה כל הדברים המעכבים נשיאות כפיים, וא"כ איך עובר בבל תוסיף.

ומיושב דהא דברי הבית הלוי כפי דעת העמק ברכה שהדין בקול רם הוא אינו דין בחפצא של ברכת כהנים אלא דין צדדי ומצוה נוספת דבעינן שהישראלים ישמעו את הברכות, וההיכי תימצי לזה הוא שהכהנים יברכו בקול רם.

ומיושב שפיר הרמב"ם דס"ל דאף אם ההוספה היתה בלחש עובר בבל תוסיף דאין זה כמו נשיאת כפים דאז אם החסיר נשיאת כפים חסר בחפצא של הברכה, ולכן נחשב דלא בירך כמו שנצרך בחפצא של מעשה הברכה של ברכת כהנים, ולא עובר על בל תוסיף.

משא"כ כשמברך בלחש לא החסיר הכהן כלום